

«Ιστορία» που κλείνει μέσα της όλη τη μουσική

Ένα βιβλίο για μικρούς και μεγάλους, που θυμίζει ταυτόχρονα εγκυκλοπαίδεια και πλοήγηση στο Διαδίκτυο

MARY RICHARDS & DAVID SCHWEIZER
Η ιστορία της μουσικής για παιδιά
 Εικονογράφηση: Rose Blake
 μτφρ. Ηλίας Μαγκλίνης
 ΕΚΔ. Καπόν, σελ. 96

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΤΟΠΑΛΗ**

Δεν ήταν καθόλου αυτό που περιμένα. Το καλοφτιαγμένο και καλομεταφρασμένο βιβλίο, που οι ενήλικοι θα το απολαύσουν εξίσου, αν όχι και περισσότερο από τα παιδιά, είναι μάλλον ένα βιβλίο γνώσης για τη μουσική παρά μια τυπική «ιστορία». Η ιστορία, ακόμη και όταν δεν υπακούει στη γραμμική αφήγηση αλλά προσεγγίζει το αντικείμενο της θεματικά, πάντοτε δίνει έμφαση στον χρόνο. Η συγγραφέας Μέρι Ρίτσαρντς και ο μουσικός Ντέιβιντ Σβάιτσερ έχουν φτιάξει ένα βιβλίο που θυμίζει ταυτόχρονα εγκυκλοπαίδεια, Ιστορία, αλλά και πλοήγηση στο Διαδίκτυο. Ανήκει στις αρετές του αυτή η κρυφή προσομοίωση της διαδικτυακής αναγνωστικής εμπειρίας, αφού ανταποκρίνεται έτσι στα ήθη του σημερινού και ειδικά του πολύ νεανικού κοινού που, ως μη γελιόμαστε, είναι κατά βάση εθισμένο στη γρήγορη, συμπυκνωμένη πρόσληψη της πληροφορίας και στην καταγιστική μετάβαση από το ένα θέμα στο άλλο με το πάτημα ενός κουμπιού.

Ξεφυλλίζοντας αυτή την «Ιστορία» τα παιδιά, οι νέοι και οι ενήλικοι θα απολαύσουν μια εντυπωσιακή και καλοστημένη εναλλαγή θεμάτων, που ενημερώνει μέσα από μια σειρά εκπλήξεων, προλαβαίνοντας την πλήξη και προεξοφλώντας τη συνειρμική προσέγγιση. Ας πάρουμε για παράδειγμα το κεφάλαιο 4 με τίτλο «Νιώθοντας τη μουσική» και υπότιτλο «Πώς η μουσική μας γεννά συναισθήματα»:

Τρεις εντελώς απρόσμενες φιγούρες, ένας Ινδός συνθέτης μου-

Μια πολύ ενδιαφέρουσα προσέγγιση είναι αυτή της εμπλοκής της μουσικής σε αυτό που γνωρίζουμε ως ιστορία των μεγάλων γεγονότων.

σικής για σινεμά, η Αφροαμερικανή επάναστατημένη τραγουδίστρια Μαχάλια Τζάκσον και η Σκωτσέζα Εβελιν Γκλένι, που παίζει κρουστά μολονότι έχασε την ακοή της, καταλαμβάνουν απλώς με την εικονογραφημένη παρουσία και τη συνοπτική αυτοουσίασή τους τις δύο εισαγωγικές σελίδες του κεφαλαίου, χωρίς άλλη εξήγηση. Ήδη πριν περάσει στα «ενδότερα» του κεφαλαίου η αναγνώστριά και ο αναγνώστης έχουν αισθανθεί τεταμένη την προσοχή και εξημμένη την περιέργειά τους για το τι θα ακολουθήσει ύστερα από μια τέτοια «εισαγωγή».

Πράγματι, η συνέχεια δεν θα τις/τους απογοητεύσει. Το πρώτο υποκεφάλαιο έχει τίτλο «Η μουσική και ο εγκέφαλός μας». Εκεί πληροφορούμαστε ότι η κωφή από τα 12 της χρόνια Εβελιν Γκλένι (που μας

Η συγγραφέας Μέρι Ρίτσαρντς και ο μουσικός Ντέιβιντ Σβάιτσερ έχουν φτιάξει ένα βιβλίο με εντυπωσιακή και καλοστημένη εναλλαγή θεμάτων, που ενημερώνει μέσα από μια σειρά εκπλήξεων, προλαβαίνοντας την πλήξη.

έχει ήδη αυτοουστηθεί) «χρησιμοποιεί όλο της το σώμα για να νιώθει τη μουσική που ερμηνεύει παίζει μουσική ξυπόλυτη, για να μπορεί να αισθάνεται τους ρυθμούς και τις δονήσεις». Το επόμενο υποκεφάλαιο έχει τίτλο «Η μουσική μας φέρνει κοντά». Εδώ καταλαβαίνουμε τι γύρευε η εισαγωγική εικόνα της Μαχάλια Τζάκσον, αφού η συγκεκριμένη πήρε μαζί με άλλους τραγουδιστές, όπως ο Μπομπ Ντίλαν και η Τζόαν Μπαέζ, μέρος στο «κίνημα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των ΗΠΑ στη δεκαετία του 1960, που αξίωνε ίση μεταχείριση για τους Αφροαμερικανούς». Εδώ ερχόμαστε αντιμέτωποι με μια πολύ ενδιαφέρουσα προσέγγιση, την εμπλοκή δηλαδή της μουσικής σε αυτό που γνωρίζουμε ως ιστορία των μεγάλων γεγονότων.

Σειρά έχει η μουσική ως αφηγή-

τρια ιστοριών, όπου μαθαίνουμε για τη συνομιλία του Γάλλου συνθέτη Ντεμπισί με τον Ιάπωνε εικαστικό Χοκουσάι, για τον Προκόφιεφ και το έργο του «Ο Πέτρος και ο Λύκος», αλλά και για την ορχήστρα «γκάμελαν» της Ινδονησίας που εντυπωσίασε τον Ντεμπισί.

Το σινεμά

Εύλογα θα ακολουθήσει το –τελευταίο– υποκεφάλαιο για την κατεξοχήν αφηγηματική μουσική, με τίτλο «Σκέψαι γύρω από... την κινηματογραφική μουσική». Να λοιπόν γιατί προηγήθηκε στην εισαγωγή του κεφαλαίου η τρίτη φιγούρα, εκείνη του Ινδού συνθέτη, αφού «η Ινδία σήμερα είναι η μεγαλύτερη κινηματογραφική βιομηχανία του κόσμου, με παραγωγή περίπου 2.000 ταινιών τον χρόνο». Στις ταινίες αυτές «η μουσική είναι ιδιαίτερος σπ-

μαντική, με τους ηθοποιούς συχνά να τραγουδούν και να επιδίδονται σε χορευτικές φιγούρες». Στο ίδιο κεφάλαιο πληροφορηθήκαμε, φυσικά, για τη ζωντανή μουσική κατά τα πρώτα χρόνια του βωβού κινηματογράφου, αλλά και για κινηματογραφικές μουσικές που ανταγωνίζονται τη δημοφιλία της ταινίας, όπως συμβαίνει με τη μουσική του Ενιο Μορίκονε.

Με ελάχιστο κείμενο και ευχάριστη εικονογράφηση περνάμε με αυτό τον ευφάνταστο τρόπο από μια σειρά θεμάτων και περιπτώσεων όπου η μουσική γίνεται απτή σε διαφορετικές περιστάσεις του βίου, συνδέεται με το σώμα, με τη λαϊκή-εθνική παράδοση, με τους πολιτικοκοινωνικούς αγώνες, με την τεχνολογία, με τις άλλες τέχνες – όταν τελειώσει κανείς την ανάγνωση του βιβλίου αυτού έχει

καταλάβει καλά ότι η μουσική συνδέεται απλώς με τα πάντα γύρω μας και μέσα μας. Εδώ έγκειται ίσως το μεγαλύτερο προσόν αυτής της προσέγγισης. Δεν αντιμετωπίζει τη μουσική ως έναν κόσμο κλεισμένο στον εαυτό του και στο ντουλάπι του, που οι συγγραφείς θα το άνοιγαν, κατά τα ειωθότα, για χάρη και για λογαριασμό του αναγνώστη. Το βιβλίο «ανακαλύπτει», αντιθέτως, τη μουσική μαζί με τον αναγνώστη, κάτω από κάθε πέτρα. Αν δεν μπορούσε κάλλιστα να λέγεται «η μουσική είναι παντού».

Θα πρέπει ακόμη να επισημανθεί ότι αυτό το «παντού» επεκτείνεται και στους πάντες, αφού το βιβλίο λαμβάνει υπ' όψιν την τελευταία λέξη της πολιτικής ορθότητας και της δικαίας και σύγχρονης προσέγγισης του πολιτισμού, με σεβασμό στις διαφορετικές φυλές και στα έθνη ως προς το ζήτημα της προέλευσης και της καλλιέργειας της μουσικής. Έτσι οι ανώνυμοι μουσικοί «που πλημμύριζαν τις βασιλικές αυλές της δυναστείας των Τανγκ στην Κίνα από τον 7ο έως τον 9ο αιώνα» μοιράζονται την ίδια σελίδα με τον Βόλφγκανγκ Αμαντέους Μότσαρτ, αφού φιλοξενούνται μαζί του στο κεφάλαιο με τίτλο «Μουσική και εξουσία».

Εννοείται ότι οι συγγραφείς δεν παραλείπουν να ξαναμοιράσουν και κατά φύλα την τράπουλα. Όταν γίνεται λόγος για τον Μότσαρτ επισημαίνεται και η Μαρία Άννα, η αδελφή και συμπρωταγωνίστριά του στις ανά την Ευρώπη περιοδείες, «παίζοντας μουσική σε επαύλεις και παλάτια», ενώ δεν μπορεί να αφήσει κανείς πίσω του το ανάγνωστο δίχως να έχει αντιληφθεί τη σπουδαιότητα της λόγιας συνθέτριας, της μοναχικής Χίλντεγκαρντ του Μπίγκεν ή της βιρτουόζας πιανίστριας και συνθέτριας Κλάρα Σούμαν.